

Trond Gabrielsen
MENN OG MENINGER
 De fire politikere C. J. Hambro, Halvard Lange, Haakon Lie og Herman Smitt-Ingelbreten.
 «Menn og meninger» gir innsikt i en fundamental side ved det politiske liv — den som har med det demokratiske åndsgrunnlaget å gjøre. Det er derfor i høy grad en bok å få forstand av.»
 Innb. kr. 68.— Frank Bjerkholt i Morgenbladet.
DREYER OSLO

NORSK BILLEDVEV

Av Aase Bay Sjøvold
 En hendig, lettlest og rikt illustrert bok om våre billedvever, om deres historiske bakgrunn, deres bruk og deres motiver på grunnlag av den nyeste viten, skrevet av lederen av tekstilavdelingen ved Kunsthøgskolen i Oslo.
 Kr. 36.—
 En ny bok i serien med populære, rimelige bøker om kunsthåndverk i Norge.
C. HUITFELDT FORLAG

Ny bok av Mathias Mjølhus:
 Mjølhus følger her opp suksessen fra sin forrige bok «Mangati». I korte skisser tegner han et bilde av evangelieforkynningens virkning i et hedensk samfunn. Vi lærer mennesker å kjennetegn som i åndskampens sentrum går til grunne eller kommer ut i friheten. Illustrert. Innb. kr. 54.—
KORSET PÅ KIBO
LUNDE

BO GIERTZ med ny ANDAKTSBOK
Å tro på Kristus
 som følger **KIRKEÅRETS TEKSTER FRA ADVENT TIL PINSE**
 Begynn kirkeåret 1. søndag i advent med en ny andaktsbok — en andaktsbok som er annerledes.
 Hft. kr. 39.—
Luther Forlag a.s.

Årets store spenningsnavn i bokhandelen:
Francis CLIFFORD
Trommer i natten
 Pris ib. 58.—
 Billig-utgaver:
Farvel på Grosvenor Square. 28.50
Blindt forræderi. 28.50
 Alle oversatt av Truls Hoff
GRØNDAHL & SØN

Noe til Deres familie? Dem selv? Hjemmet? Hytta? Bilen?
 Små-annonsene i Aftenposten hjelper Dem.

Norsk-svensk kulturseminar på F 15:

Museet bør være et «opplevelseshus»

Aftenpostens medarbeider STEINAR WIIK (tekst og foto) Moss i november.
 I forbindelse med Nordiske Kulturdager som nå arrangeres i Moss og som blant annet omfatter bildende kunst, litteratur og ballett, ble det mandag og tirsdag i denne uke holdt et seminar om kulturformidling. Seminaret samlet deltagere fra svensk og norsk side, først og fremst av gallerister og museumsfolk. Stedet seminaret ble holdt på, Galleri F 15 på Jeløya utenfor Moss, har markert seg som et sentrum for formidling av kultur i sitt distrikt, og har vakt interesse langt utenfor dette.

Første dag av seminaret var særlig viet informasjon om den mangeartede utstillingsvirksomhet som finnes i Sverige — da man på dette felt på mange måter idag nok er kommet lenger her enn i noe annet nordisk land. Selv om man også på seminarets annen dag tok utgangspunkt i de svenske forhold, var det allikevel de mer prinsipielle aspekter som ble tangert. Som for eksempel hvordan man best kan bruke utstillingsformen til å bringe informasjon ut til et bredt publikum. Og noe av et kardinalspørsmål ble det hvorvidt man alltid skulle ta sikte på å nå alle. I svensk kulturliv er de «tre R'er» etterhånden blitt et kjent begrep. Det står for de tre riks-omfattende institusjoner Riksteatern, Rikskonserten og Riksutstillinger. Mens vi i Norge har klare paralleller til de to førstnevnte, har vi bare delvis en pendant til Riksutstillinger i Riksgalleriet. For mens Riksgalleriet utelukkende driver formidling av bildende kunst gjennom vandrende utstillinger, omfatter Riksutstillinger idag hele spektret fra pedagogisk tilrettelagt kulturinformasjon til bildende kunst.

Riksutstillinger ble etablert i 1965 som en statlig institusjon, men ble 1. juli i år omdannet til en selvstendig stiftelse. Dette, for å styrke institusjonens uavhengighet og mulighet til å gjennomføre kontroversielle prosjekter ubundet av politiske myndigheter, selv om driftsmidlene stadig er statlige. Direktør for institusjonen er Gunnar Westin. Sammen med intendant Lennart Steen og distribusjonschef Sonja Norlund deltok han i seminaret på F 15 og orienterte om den virksomhet som Riksutstillinger driver. Av praktiske grunner har man sete i Stockholm. Men det ble sterkt understreket at man ikke ønsker utelukkende å drive med noen form for distribusjon av kultur fra sentral til lokalt hold. Kontakten skal helst være toveis, og Riksutstillinger går derfor inn som et serviceorgan og yder ekspertisehjelp til lokale prosjekter.

Samtidig med seminaret om kulturformidling på F 15, viste de svenske Riksutstillinger et utvalg av sine vandreutstillinger i Moss Kunstgalleri. Bildet viser en del av utstillingen om den svenske stors-truken i 1909 og hvilken vekt man legger på å skape en tidssiktig atmosfære omkring utstillingene.

JuleGlede
 FRÖLAND/RYEN
 «LOVEBAKKEN SMILET»
 DFTR LP 9 DFTR MC 9

SYDHAVET I SOL OG STORM
 En bok med historisk perspektiv — Norsk pionerinnsett på fjerne farvann — Aktuell i dagens diskusjon om norsk skipsfart.
 Bok nr. 31 av forfatteren Birger Dannevig.
 lb. kr. 44.—
BIBLIOGRAFISK FORLAG

Anbjørg Pauline Oldervik
Og du Jerusalem
 «Da Anbjørg Pauline Olderviks diktsamling av I fjor kom — «Sang for den nye pilgrim» hot den — tok jeg de ord i min munn at hun burde innstilles som Norges kandidat til den nordiske litteraturpris. Jeg tillater meg å gjenta anmeldningen i år — og med ny styrke — nå da «Og du Jerusalem» foreligger. Kanskje er hun Norges eneste nålevende lyriker av internasjonalt format. Og ennå ikke for alvor oppdaget i sitt eget land.»
 Alfred Hauge i Stavanger Aftenblad.
 Hf. kr. 38.—
DREYER OSLO

AFTENPOSTENS KRONIKK

Vesten ved korsveien — frihet eller treldom?

Annen artikkel av Ole-Jacob Hoff

Nalviten i den norske debatt om den økonomiske politik er urovekkende. Statskapitalisme, sosialisme, sentraldirigering, planøkonomi er ikke lenger nye, og slett ikke radikale fenomener. Der finnes et overveldende studiemateriale, for dem som vil granske resultatene (som er nokså entydige). Heller ikke den korporative variant av statskapitalisme, som for tiden preger Skandinavia, er ny; den har røtter tilbake i feudale tider og har vært fosselt i moderne tid i Mussolinis Italia, Salazar's Portugal og i 40-årenes Norge — av Vidkun Quisling.

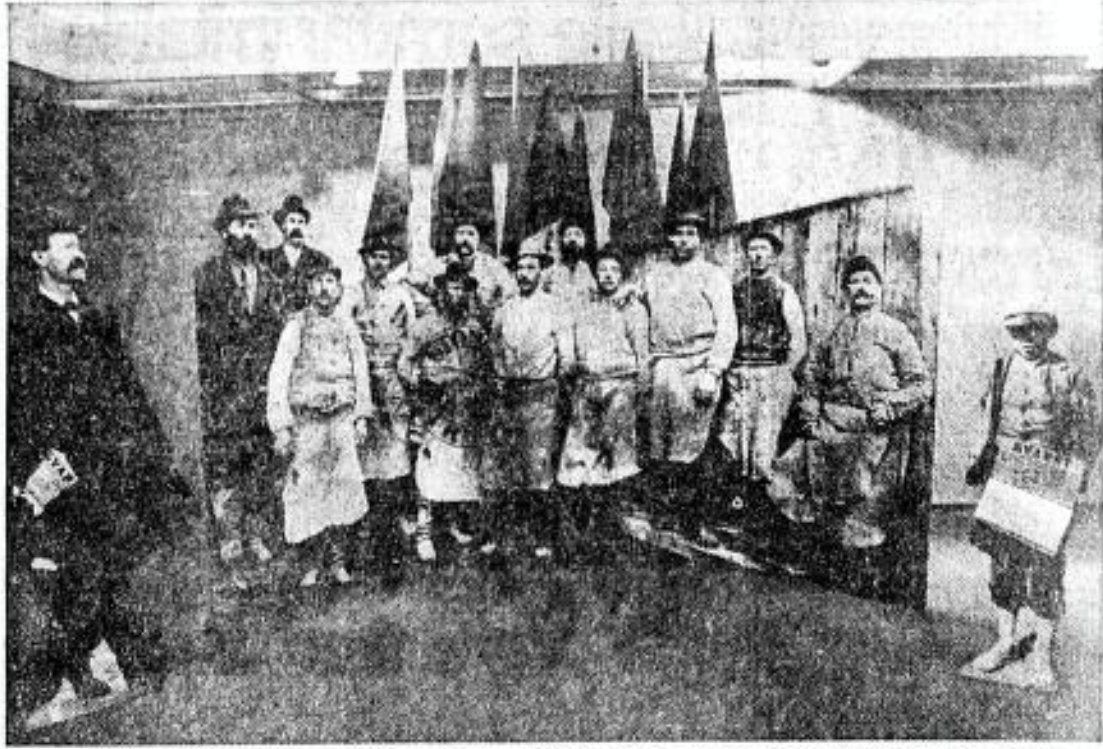
«Med Friedman har «Chicago-skolen» innen sosialøkonomien, med sin vekt på menneskelig frihet og effektivitet av markedets pris-setting blitt ført til nye høyder av innflydelse og dypt innslitt. Massachusetts Institute of Technology, Harvard, Oxford og hvert eneste topp-kvalifisert økonomifakultet ville idag føle seg mangelfull og ensrettet hvis Chicago-skolens fruktbare standpunkt ikke var representert. Denne nye kjennsgjerning er en tribut til en stor leder.»
 Ingen representere Chicago-skolens standpunkt ved universitetene i Norge, det jeg har kunnet finne ut.

«Det kan man gjerne spørre hva man egentlig skal med den «skjøre og sjeldne blomst» som heter friheten. Hva man ikke kan, er å få både i pose og sekk. Debatten i Norge foregår som om det lar seg gjøre: At på én og samme gang kan staten eso ut, friheten opprettholdes, næringslivet produsere ulønnsomt og velstanden økes. Men slike selvmodsigelser kan ikke vare ved, ikke selv med alle Atlanterens oljepenger.

Er det noe av den samme provinsielle selvforneidhet fra Gunnar Knudsen og Halvdan Kohts tid, som går igjen i debatten om disse ting? Ialfall er der en mangel på motforestillinger, og det har sin årsak.

Av Adam Smith, den økonomiske vitenskaps anerkjente far (hvis hovedverk «Wealth of Nations» i år feiret 200-års jubileum), finnes det ikke én bok oversatt til norsk. Heller ikke en eneste av Milton Friedmans bøker finnes. Tilgjengelig? Vel, her er hva en annen Nobelprisvinner, Paul A. Samuelson (som forøvrig ikke deler Friedmans syn i mange spørsmål) forleden skrev om ham i Newsweek:

«Med Friedman har «Chicago-skolen» innen sosialøkonomien, med sin vekt på menneskelig frihet og effektivitet av markedets pris-setting blitt ført til nye høyder av innflydelse og dypt innslitt. Massachusetts Institute of Technology, Harvard, Oxford og hvert eneste topp-kvalifisert økonomifakultet ville idag føle seg mangelfull og ensrettet hvis Chicago-skolens fruktbare standpunkt ikke var representert. Denne nye kjennsgjerning er en tribut til en stor leder.»

Samtidig med seminaret om kulturformidling på F 15, viste de svenske Riksutstillinger et utvalg av sine vandreutstillinger i Moss Kunstgalleri. Bildet viser en del av utstillingen om den svenske stors-truken i 1909 og hvilken vekt man legger på å skape en tidssiktig atmosfære omkring utstillingene.

den grunn. På seminaret var det særlig Folke Edwards — ta moderne audiovisuelle hjelpemidler i bruk i langt større utstrekning. Med det resultat at — for å benytte en av Lidmans paroler — «informatøren kan berätta mycket mer för många fler».

Nils-Göran Hökby — sjef for Gävle museum — tok for seg museet som «opplevelseshus».

Museet skal ikke være et dødt sted som bare viser faste utstillinger. I tilknytning til de permanente samlinger må man arrangere tema-utstillinger, foredrag og andre aktiviteter som får publikum til å komme regelmessig i museet. For — i hvert fall i Sverige — utgjør fortsatt de høyere sosialgrupper bortimot 3/4 av de museumsbesøkende. I Gävle har det vist seg at de utstillinger som trekker best, er de som har et lokalhistorisk tilslutt som gjør det mulig for publikum å identifisere seg med det som blir vist.

Et annet felt som er spesielt utviklet i Sverige, er de såkalte allaktivitetshus hvor det både vises utstillinger, holdes foredrag og konserter, og hvor publikum også selv får lov til å drive med kreativ virksomhet. Et godt eksempel på et slikt hus er Kulturhuset i Stockholm, som ligger midt i sentrum, og som er relativt godt besøkt også av museumssektoren ved Kulturhu-

set i Stockholm — som tok for seg de mer prinsipielle aspekter ved kulturformidlingen. Han talte blant annet om den stadige kluft mellom elitekulturen og massekulturen og behovet for å utvide den sosiale breidde. Museene og allaktivitetshusene bør se seg selv som formidlere, og samtidig som et debattforum — noe henimot et slags folkeuniversitet. Og man bør legge større vekt på å igangsette prosesser enn på bare å fremvise ferdige produkter.

At man i Sverige er kommet så langt i denne utvikling idag, henger nok sammen med den gamle «folkbildnings»-tanken. I debatten ble det blant annet fremhevet at kulturformidlingen ikke må bli misjonerende. Og det viktige spørsmål om man alltid skal ta sikte på å nå alle, ble berørt, om enn ikke besvart. Kanskje bør man heller ta sikte på å nå så mange grupper som mulig gjennom selektive tilbud?

Dikteren Gauguin

Vinteren 1976 døde den danske kunstneren Paul Rene Gauguin. Hans navn forbindes vanligvis med billedkunsten, og det er vel ikke alle som vet at han også skrev dikter. Nå ha imidlertid Aschehoug sendt ut samlingen «Et annet land i sikte», som består av etterlatte dikter under redaksjon av Inger Hagerup og Jan Bull. Boken inneholder også illustrasjoner av Paul Gauguin. De bekrefter hans kunstneriske kvalitet.

Heller ikke er den 13 år eldre Hayeks siste forslag «reaksjonært», men ganske radikalt, for å si det mildt.

Han foreslår å avnasjonalisere penger — «denationalization of money». Han vil tillate ethvert lands borgere å bruke ethvert annet lands valuta, og eventuelt å sette penge-utstedelse helt fritt, slik at ingen er forpliktet til å akseptere sin egen stats inflaterede (forfuskede) penger. Bare der ved, mener han, kan de vestlige samfunn bevare sin frihet og unngå det sammenbrudd som uvegerlig fører til diktatur. Så lenge de vestlige land regjeres ved et slags flertalls-tyranni — hva Hayek anser å være en forvanskning av demokratiets opprinnelige, liberale idé — vil enhver regjering uvegerlig tvinges til å forfusse pengeverdien, for derved å relase midler til å drive den loftpolitikk som kan holde dem ved makten.

«Det som idag gjør Friedrich von Hayek og Milton Friedman aktuelle, er at friheten i mange land har opphørt å være en kjedsommelig abstraksjon. Først når den er gått tapt, blir friheten brennende interessant; da erkjenner den å være en livsbetingelse.»

«England rystes idag av en krise som har fått statsminister James Callaghan til åpent å uttale at landet er truet av muligheten for en totalitær makt- overtagelse. (Dette er utrolig — det gjelder parlamentarismens hjemland!) Men krisen har lenge vært forutsagt, nettopp av folk som Milton Friedman og Friedrich von Hayek; den har sin klare årsak i den økonomiske politik Storbritannia har fulgt siden første verdenskrig, men særlig siden den annen. Utstrakt velferd i statlig regi, finansiert av høye skatter og inflasjon betyr at staten har overtatt en stadig større del av nasjonalinntekten. Den engelske regjering har mistet sin selvbestemmelsesrett; den er tvunget til å oppta lån utenfra, og lånebetingelsene preger hele regjeringens innenrikspolitikk. Englands økonomi kan skaffe hverken folket inntekt eller staten skatter, den vanlige mann berøves all økonomisk trygghet ved at inflasjonen stjeler hans

Fredag 26. november 1976

sparemidler og verdier fra ham. Hva som vil skje, vet ingen; for øyeblikket kan man bare tro, be og håpe på britenes tradisjonelle sunne sans og evne til å «muddle through».

I England beløper de offentlige myndigheters forbruk seg til hele 60% av Storbritannias nasjonalinntekt. I Norge er det samme tall bare ca 50%. Er vi dermed tryggere? Vel, ta Chile:

I Chile var statens forbruk av nasjonalinntekten bare 40% da Salvador Allende kom til makten. Egentlig forandret han ikke så meget statens økonomiske kurs, bare fortsatte å øke dens makt og satte foten på den inflatoriske akselerator. Og dermed skjødde det — revolusjon fra venstre, motrevolusjon fra høyre og kupp av de militære.

På grunnlag av disse eksemplene, sier Milton Friedman i en artikkel («Encounter, november»):

«De vestlige land kan ikke fortsette på den vei de har gått. Ved å gå fra 10% av nasjonalinntekten brukt av staten til 40% var det mulig å opprettholde en stor grad av selvbestemmelse og individuell frihet, fordi det var mulig med lave omkostninger å gi store fordelene til små grupper. Men én ting kan vi være sikre på: I de neste 40 år kan vi ikke gå fra 40% til 100%. Ved denne korsvei finnes det problem som Chile, et fattig land, ble veltet av på 40% statsforbruk av nasjonalinntekten. Storbritannia er rike, men like ved å velte på 60%...»

«Idéer har konsekvenser», er et ordtak Hayek stadig gjentar. Han tilføyer: «Historiske myter spiller desverre en like stor rolle som historiske kjennsgjerninger.» Både han og Milton Friedman og andre markedsøkonomer har i mange år diskutert de viktigste myter i den økonomiske politik, i fortid og nåtid.

Mange av disse mytene ligger til grunn for den økonomiske politik som idag fører Norge stadig nærmere totalitære tilstander. Vi står ved korsveien. Det er på tide å reise veiviserne til et fritt samfunn. Veien til treldom, som Hayek advarte mot, bør ikke være den eneste vi kjenner.